

BILTEN

broj 5/25

OKTOBAR 2025

mensa
Crne Gore

Mensa Crne Gore nema nijedan zvaničan ideološki, politički, filozofski ili religijski stav.

Sadržaj članaka u Biltenu nije stav Mense kao organizacije, već autora članaka.

PREDSJEDNIŠTVO

Danilo Vorotović
Aleksandar Musić
Nataša Sokić
Ilijana Tijanić
Marina Vojinović
Tripo Vuković
Nemanja Dragišić

Savjetnik za digitalne medije
Tripo Vuković

Savjetnica za PR i komunikacije
Marina Vojinović

Ombudsman
Dragana Crvenica

Nacionalni SIG koordinator
Nataša Sokić

Koordinator za razvoj i implementaciju projekata
Vladan Barović

Savjetnik za IT
Nemanja Dragišić

Urednik Biltena
Dragana Pantović Nikčević

Dizajn Biltena
Tripo Vuković

Lektor
Ioanna Skempri

Psiholog
Nikolina Radović

Menadžerka finansija i koordinatorica volontera
Ilijana Tijanić

Kontakt
info@mensa.me
+382 (0)69 080 003
Žiro-račun: 520-14442-11
PIB: 02315009

ISSN: 3032-9000

Oktoibar 2025
Tekstove za bilten slati na:
bilten@mensa.me

LOKALNI KOORDINATORI

Bar Adrijana Halimić

Berane Svetozar Dašić

Bijelo Polje Dušan Veličković

Budva Darja Marović

Cetinje Mato Martinović

Danilovgrad Srđan Mandić

Herceg Novi Adrijana Lepetić

Kolašin Balša Cvetković

Kotor Tripo Vuković
Vladan Barović

Nikšić Tijana Radović
Srđan Karadžić

Pljevlja Golub Pupović

Plužine Boban Bogdanović

Podgorica Marija Savić
Ivan Šekarić

Tivat Mirela Slovníkar

Ulcinj Aleksandra Lakić

Žabljak Ioanna Skempri

SADRŽAJ

AKTIVNOSTI MENSE CRNE GORE	4
DANI INTELIGENCIJE	7
ZOMBI ESCAPE ROOM AVANTURA U PODGORICI.....	14
DANI MENSE U BEOGRADU	16
PSIHOTEKA: U ODBRANU DOSADE	19
MEMBER PROFILE	22
IZVJEŠTAJ SA TRADICIONALNOG RAFTINGA MENSE – TARA 2025.....	24
VEDSKA MATEMATIKA – MAGIJA ILI STVARNOST?.....	26
EGO U LIDERSTVU – OGLEDALO KOJE NAM POKAZUJE SNAGU I SLABOST	30
IGRA I IGRAČKE KAO PODSTICAJ ZA RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA	32
ART CORNER	36
POEZIJA	40
PROZA	45
MOZGALICA	46
KAKO SE KAŽE?	47
DA LI STE ZNALI?.....	48
INFO ZA NOVE ČLANOVE	49

DANILO VOROTOVIĆ

AKTIVNOSTI MENSE CRNE GORE

"Iz Budve u svijet vještačke inteligencije"

Septembar je protekao u laganom zagrijavanju za oktobarske izazove.

Nakon učešća na festivalima „Festival dječjih snova“ u Podgorici, u organizaciji naših prijatelja BrainOBrain, i „Sveznali svijet“ u Nikšiću, koji su organizovali naši prijatelji iz Sveznalaca, kao i testiranja u Podgorici, prešli smo na organizaciju Dana inteligencije od 1. do 5. oktobra. U saradnji sa našim partnerima organizovali

smo pregršt aktivnosti.

U šest gradova Crne Gore obilježeni su Dani inteligencije i to na sljedeći način:

U Kotoru, organizovana je „Matematička radionica“ u OŠ „Narodni heroj Savo Ilić“, radionica „Upoznaj Mensu“ u kotorskoj gimnaziji, „Šah i inteligencija“ u atrijumu KC „Nikola Đurković“, „Teatar inteligencija“ – psihodramske radionice za djecu u gradskoj

biblioteci i „Misija znanja – Pronađi lokaciju, skeniraj kod i riješi test“. Takođe, organizovan je i literarni konkurs „Ako bi postojao melem za uspomene, da li bismo ga nanosili na srce ili misli“ i održana je promocija Mense u knjižarama ZUNS-a. Sa Sveznalcima u Nikšiću, organizovana je „Misija znanja“, a sa IPC Tehnopolis radionica „Matematika i inteligencija“. Sa NVO COE, u gimnaziji „Slobodan Škerović“, organizovana je interaktivna radionica.

U Pljevljima je nastavljena akcija „Daruj knjigu, obogati um“. U saradnji sa Eco-vrčićem Bambino organizovana je radionica „Šah-mat“, a u Akademiji znanja, u Budvi, radionica „Osnove robotike i algoritmike“. Sa NB „Radosav Ljumović“ organizovali smo radionicu na temu „Šta je zapravo inteligencija“. Testiranja bazične inteligencije smo izvršili sa našim partnerima: UCG-om, UDG-om kao i sa univerzitetom Mediteran. Dani su krunisani regionalnim onlajn predavanjem na temu „Ego u liderstvu, a i u životu“ koje smo organizovali za sve Mense ex-ju regiona i koje je bilo jako dobro posjećeno.

Naše aktivnosti bile su veoma vidljive na medijskom nebu Crne Gore. Imali smo brojna gostovanja na televiziji u kojima su se predstavili mnogi članovi naše organizacije.

Akcija „Daruj knjigu, obogati um“ u Pljevljima

Teatar Inteligencija u Kotoru

VIŠE AUTORA

DANI INTELIGENCIJE

Dani Inteligencije u Nikšiću - Snagom uma do budućnosti

U susret Danu inteligencije, koji se širom svijeta obilježava od 1. do 5. oktobra, u Nikšiću je realizovan jedinstveni projekat Obrazovnog centra Sveznalci i Mense Crne Gore, uz podršku JU biblioteka „Njegoš“. Projekat je nosio simboličan naziv „Misija znanja“, a okupio je djecu koja uče, istražuju i misle – istinske male intelektualce Nikšića.

Tokom pet dana, učesnici su kroz zanimljive i pažljivo osmišljene zadatke pokazali svoje logičko razmišljanje, sposobnost zaključivanja, snalažljivost i kreativnost.

Poseban segment aktivnosti činilo je rješavanje zadataka putem QR kodova, koji su bili raspoređeni po različitim punktovima u gradu. Djeca su, skeniranjem kodova, otkrivala digitalne zadatke različitih težina i rješavala ih na licu mjesta, stičući poene za tačnost, brzinu i način razmišljanja.

Zadaci su rađeni po programima Kognit i Radoznali Um, koji se implementiraju u okviru Obrazovnog centra Sveznalci, a čija je autorka mr Maja Todorović, idejni tvorac i vlasnica ovog edukativnog centra. Ovi programi su zasnovani na podsticanju logičkog mišljenja, dedukcije, kombinatorike, pažnje i kognitivnog razvoja djece i predstavljaju primjer kako se savremene metode mogu uspješno primijeniti u praksi. Na taj način, spojene su

tehnologija, znanje i igra, čime je pokazano kako savremeno učenje može biti i inspirativno i zabavno. Projekat je dodatno naglasio važnost kritičkog mišljenja, timskog rada i istrajnosti, vrijednosti koje Sveznalci i Mensa Crne Gore već godinama promovišu.

Najuspješniji učesnici projekta, koji su ostvarili najbolje rezultate u rješavanju zadataka, bili su:

U kategoriji mlađih osnovaca: Ela Marković, Bojan Radojević i Novak Tufegdžić.

U kategoriji starijih osnovaca: Milena Pavićević, Lazar Korać i Nemanja Janjušević.

Njima su priznanja i prigodne poklone uručili predstavnici Mense Crne Gore, JU biblioteke Njegoš i Obrazovnog centra Sveznalci na svečanoj dodjeli nagrada 15. oktobra u 9.00 časova u Gradskoj kući.

Autorka projekta mr Maja Todorović istakla je da je cilj

„Misije znanja“ da djeca uče kako da razmišljaju, povezuju informacije i istražuju svijet oko sebe sa radoznalošću i samopouzdanjem.

Djeca imaju nevjerovatan potencijal koji samo treba pravilno usmjeriti. Projekat „Misija znanja“ pokazao je da se inteligencija ne mjeri brojem tačnih odgovora, već spremnošću da se misli, pita i traži rješenje. Njegovanje takvog načina razmišljanja od najranijeg uzrasta predstavlja temelj razvoja djeteta i budućeg društva zasnovanog na znanju i radoznalosti. (Todorović)

Projekat „Misija znanja“ još jednom je potvrdio da Nikšić postaje centar savremenog obrazovanja, gdje se kroz saradnju institucija i entuzijasta gradi kultura znanja, logike i kreativnosti.

Maja Todorović

Šta je zapravo inteligencija? Da li je inteligencija jedinstvena sposobnost ili je riječ o više različitih sposobnosti?

Povodom Dana inteligencije, u četvrtak, 2. 10, održano je predavanje pod nazivom „Šta je zapravo inteligencija? Da li je inteligencija jedinstvena sposobnost ili je riječ o više različitih sposobnosti?“. Predavanje je organizovano u Podgorici, u saradnji sa Narodnom bibliotekom „Radosav Ljumović“.

Razmatranjem različitih teorija, otvoren je prostor za sveobuhvatno razumijevanje pojma inteligencije. Prikazani su pristupi koji sagledavaju inteligenciju kao jednu opštu sposobnost, kao i oni koji fokus stavljaju na postojanje više različitih, nezavisnih faktora. Posebno su sagledane Spiranova dvofaktorska teorija, teorija Rejmonda Katela i Gardnerov multidimenzionalni model sposobnosti. Kognitivni razvoj je sagledan kroz Pijažev model, koji prikazuje razvoj inteligencije kroz četiri stadijuma (senzomotorni, preoperacionalni, stadijum konkretnih operacija i stadijum formalnih operacija). Razmatrani su i brojni faktori koji utiču na razvoj inteligencije, uključujući genetske predispozicije, porodično okruženje, školsko okruženje, kulturnu i istorijsku osnovu i sl. Tokom predavanja, učesnici su imali priliku da postave

pitanja, čime je fokus stavljen na interesovanja prisutnih. Interaktivni pristup je učinio predavanje relevantnim i zanimljivim za učesnike.

Teatar inteligencija

Dani inteligencije su, po prvi put, održani u Kotoru. Posebna pažnja posvećena je najmlađim učesnicima, te je program prilagođen njihovim interesovanjima. U okviru programa, realizovanog u Kotoru, u subotu, 4. 10. organizovana je psihodramska radionica „Teatar inteligencija“. Radionica je održana u saradnji

sa Gradskom bibliotekom i čitaonicom. Djeca su podijeljena u dvije grupe – od 7 do 9 i od 10 do 12 godina. Kroz različite aktivnosti, prikazane su različite vrste inteligencija. Radionica je kreirana po uzoru na Gardnerov model višestrukih inteligencija. Cilj radionice bio je da se pokaže da je svako dijete posebno i da je kod svakog djeteta naročito razvijena određena inteligencija, odnosno, kako bi to Tomas Armstrong rekao, da uvide da je „svako pametan na svoj način“.

Dipl. psiholog Bojana Joksimović
i MSc psiholog Anđela Radović

Iz Budve u svijet vještačke inteligencije

Povodom Međunarodnog dana inteligencije koji se obilježava 1. oktobra, a koji proslavlja intelektualni potencijal i kreativnost, u okviru brojnih aktivnosti Mense Crne Gore, Mensa Budve je u saradnji sa Logate Institutom za informacione tehnologije iz Podgorice organizovala besplatan program za odrasle i djecu pod nazivom „Iz Budve u svijet vještačke inteligencije“ u četvrtak, 2. oktobra u Akademiji znanja u Budvi.

„Prateći globalne trendove i aktuelne teme kada su nauka

i tehnologija u pitanju, Mensa Budve je odlučila da širokoj javnosti pruži uvid u svijet vještačke inteligencije (AI) kroz predavanje, radionicu i praktične primjere vrhunskog stručnjaka iz ove oblasti, prof. dr Gorana Šukovića, i na taj način dodatno edukuje i mlađe i starije generacije kako pravilno i bezbjedno korišćenje AI alata može unaprijediti različite poslovne procese, način učenja i rada“, istakla je Darja Marović, lokalna koordinatorka.

Predavanje pod nazivom „Primjena vještačke inteligencije u svakodnevnom poslovanju“ okupilo je preko 30 privrednika, IT stručnjaka, zaposlenih u lokalnim preduzećima, ustanovama

kulture i školama, kreativne pojedince i ljubitelje savremene tehnologije. Predavanje je bilo interaktivnog karaktera, prisutni su bili vidno zainteresovani za teme koje je prof. dr Goran Šuković pripremio i od samog početka su postavljali niz pitanja i uključivali se u diskusije. Neke od tema koje su obrađene su podrazumijevale najpopularnije AI alate za trenutno generisanje teksta, zvuka i videa, konkretne primjere i promptove za primjenu AI u pet ključnih sektora, povećanje produktivnosti, jasan pregled ključnih prednosti (poput veće efikasnosti i personalizacije) i najvećih mana (etičke dileme, pristrasnost i troškovi implementacije) AI tehnologija, kao i dobre i loše

prakse primjene AI alata.

Radionica za djecu na temu primjene vještačke inteligencije ujedno je predstavljala i promociju Škole programiranja i robotike Logate Akademije Junior koji je takođe održao prof. dr Goran Šuković. Blizu šezdesetoro djece starijih razreda osnovnih škola bilo je zainteresovano da dođe i sazna više o osnovama programiranja, algoritmike i robotike kroz interaktivno kreiranje igrica i zanimljivih programa. Teme koje su djeca zajedno sa profesorom obradila bile su više nego interesantne, a posebno su podsticale logičko razmišljanje i sposobnost rješavanja problema. Učesnici radionice su imali priliku da uče kako da spajaju blokove kako bi kreirali svoju prvu priču, animaciju ili igricu kroz zabavne platforme poput PictoBlox-a, Scratch-a i MakeCode-a, zakoračili su i u svijet pravog koda, koristili su Python Turtle da ožive digitalnu kornjaču (Turtle) i učili je da crta nevjerovatne oblike i slike. Radionica za djecu održana je istog dana i takođe je bila besplatnog karaktera.

Prof. dr Goran Šuković, nakon 30 godina provedenih na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, nastavio je karijeru kao izvršni direktor Logate Instituta za informacione tehnologije. Tokom svog angažmana na UCG, izvodio je nastavu iz matematike i računarskih nauka na više fakulteta, učestvovao u kreiranju studijskog programa Računarske nauke i u izradi nastavnih programa za veliki broj predmeta

iz oblasti računarskih nauka. Posebno je ponosan na predmet Vještačka inteligencija, koji je od 2004. godine u nastavnom planu PMF-a. Na magistarskim studijama izvodio je nastavu iz predmeta Mašinsko učenje i Neuronske mreže.

Mensa Budve kao i Mensa Crne Gore koja predstavlja dio najstarijeg i najvećeg međunarodnog udruženja

visokointeligentnih pojedinaca, Mensa International, kroz brojne aktivnosti koje realizuje tokom godine stvara prostor za razmjenu znanja, umrežavanje i lični razvoj, a poseban akcenat stavlja na afirmaciju potencijala mladih, značaj obrazovanja i kritičkog mišljenja u društvu.

Darja Marović

Dani inteligencije 2025: Crna Gora slavila znanje, radoznalost i ideje budućnosti

Manifestacija Dani inteligencije 2025, koju organizuje Mensa Crne Gore u saradnji sa partnerima iz oblasti obrazovanja, nauke i tehnologije, uspješno je završena nakon pet dana bogatog i raznovrsnog programa širom zemlje. Od 1. do 5. oktobra u više crnogorskih gradova (Podgorici, Nikšiću, Budvi, Kotoru, Tivtu i Pljevljima) održana su brojna predavanja, radionice, testiranja i panel-diskusije posvećene temi inteligencije u savremenom društvu.

Ovogodišnji Dani inteligencije okupili su veliki broj učesnika različitih uzrasta i profesija. Zajednička nit svih događaja bila je preispitivanje načina na koji razumijemo, razvijamo i primjenjujemo inteligenciju, bilo da je riječ o ljudskoj kreativnosti, logičkom razmišljanju, emocionalnoj pismenosti ili vještačkoj inteligenciji. Kroz niz edukativnih i interaktivnih aktivnosti, manifestacija je približila ove pojmove široj javnosti, podstičući radoznalost, kritičko mišljenje i inovativnost.

U Budvi je poseban akcenat je bio stavljen na tehnologiju i primjenu vještačke inteligencije u svakodnevnom životu. Održana su predavanja o osnovama robotike i algoritmike, kao i radionice za djecu koje su na zabavan način približile svijet programiranja i logičkog razmišljanja. U Kotoru su Dani

inteligencije trajali svih pet dana, sa bogatim programom koji je uključivao matematičke radionice, psihodramski program „Teatar inteligencije“, šahovske susrete i završnu radionicu „Misija znanja“, koja je simbolično zaokružila manifestaciju. Pored edukativnog dijela, mnogi posjetioci imali su priliku da besplatno testiraju svoju inteligenciju i razgovaraju sa članovima Mense o različitim oblicima kognitivnih sposobnosti i načinima njihovog razvoja. Testiranja su privukla brojne mlade ljude, naročito studente, koji su kroz ovaj vid samoprocjene bolje upoznali svoje potencijale i mogućnosti.

Manifestacija je i ove godine potvrdila svoj značaj kao platforma za promociju znanja, kreativnosti i naučne radoznalosti. Dani inteligencije nijesu samo skup stručnih događaja, već i društveni prostor u kojem se susreću različiti pogledi na svijet, ideje i discipline, povezujući zajednice i inspirišući nove generacije da razmišljaju dublje i šire.

Zahvaljujući podršci brojnih

institucija, škola, univerziteta i lokalnih zajednica, Dani inteligencije 2025 uspješno su povezali nauku, obrazovanje i svakodnevni život, podstičući dijalog o tome kako inteligenciju — u svim njenim oblicima — možemo njegovati i koristiti za opšte dobro.

Ova manifestacija dio je globalne inicijative kojom se širom svijeta obilježava Međunarodni dan inteligencije, koji se proslavlja 1. oktobra pod pokroviteljstvom Mensa International. Cilj ove inicijative jeste da promoviše intelektualnu radoznalost, obrazovanje i pozitivnu upotrebu znanja u savremenom društvu.

Mensa Crne Gore izražava zahvalnost svim učesnicima, predavačima, volonterima i partnerima koji su doprinijeli realizaciji ovogodišnje manifestacije. Najavljeno je da će Dani inteligencije 2026. biti organizovani u sličnom duhu, sa još više prostora za inovacije, interdisciplinarne teme i aktivno učešće mladih.

Dragana Pantović Nikčević

It's Art o'clock Tivat – Maštaj umom, boji znanjem

U okviru dana inteligencije 2025. godine, lokalna Mensa Tivat u saradnji sa JU Muzej i galerija Tivat priredila je likovno-edukativnu radionicu za djecu osnovnoškolskog uzrasta "It's Art o'clock Tivat – Maštaj umom, boji znanjem". Radionicu je vodio muzejski pedagog i magistar slikarstva Zoran Kruta, uz podršku Mirele Slovníkar, lokalne koordinatorke Mense za Tivat, i Adrijane Lepetić, lokalne koordinatorke Mense za Herceg Novi.

Na početku radionice, najmlađima je, na njima prilagođen način, objašnjeno šta je inteligencija, a kroz temu svjetlosti predstavljena je poveznica između inteligencije i umjetnosti. Cilj radionice bio je da se na kreativan način podstakne intelektualni razvoj djece i razvija njihovo kritičko mišljenje kroz umjetničko izražavanje. To je jedan od ključnih aduta savremenog društva, naročito u vremenu kada vještačka inteligencija preuzima sve veću ulogu, ali i dalje ostaje ograničena svojom pristrasnošću. Kao što se u umjetnosti koristi svjetlost da otkrije, naglasi ili sakrije oblike realnog, slično tome, u domenu inteligencije, svjetlost se pojavljuje kroz obradu vizualnih podataka, senzore i neuronske mreže koje reaguju. Umjetnost svjetlost ne promatra izolovano, ona postoji samo u kontrastu sa sjenom. Isto tako, inteligencija postoji samo u odnosu između znanja i neznanja, snalaženja

i nesnalaženja, rješenja i problema. U umjetnosti svjetlost otkriva ljepotu i smisao dok u inteligenciji otkriva suštinu i istinu.

Radionica "It's Art o'clock Tivat – Maštaj umom, boji znanjem" uspješno je pokazala kako likovnost može postati moćan alat za razvoj inteligencije i stvaralaštva kod djece, ali i način da se probudi interesovanje za znanje, istraživanje i dublje razumijevanje svijeta oko sebe. Isto tako ukazala je da su um i znatiželja osnovni pokretači svakog oblika napretka.

Ovaj događaj još jednom je potvrdio posvećenost Mense Crne Gore u promociji razvoja svih vrsta inteligencije, ali ovaj put među najmlađima što je uvijek i najvažnije.

Radionica je održana 5. oktobra 2025. godine u galerijskom prostoru Muzeja i galerije Tivat, a medijski je podržana od brojnih lokalnih i nacionalnih medija, uključujući i RTCG, gdje je predstavljena u emisiji „Mreža. me“.

Mirela Slovníkar

MARIJA USKOKOVIĆ

ZOMBI ESCAPE ROOM AVANTURA U PODGORICI

Lokalna Mensa PG već tradicionalno jednom godišnje okuplja članove na zajedničkom odlasku u Escape Room. Ovaj vid druženja važi za jedan od omiljenih među članovima, a ovogodišnja tema bila je nesvakidašnja i donijela je potpuno novu dimenziju doživljaja.

Članovi Mense CG su u septembru imali priliku da posjete Escape Room „Ur Key”

u Podgorici. Druženje je privuklo 12 učesnika željnih adrenalina i dobre zabave koji su se oprobali u izazovu sa horor tematikom. Timovi su morali da se izbore sa brojnim zagonetkama, ali i da izbjegnu strašnog zombija koji ih je neumorno pratio kroz postapokaliptički uređene prostorije.

Atmosfera je bila napeta, ali istovremeno ispunjena smijehom i timskim duhom. Zanimljivo je da su upravo najjednostavniji

zadaci i zagonetke, zbog ograničenog vremena i zombija koji je prepadao učesnike, odnijeli najviše vremena. U iščekivanju revanša u Escape Room-u, pozivamo sve aktivne članove da se i ubuduće pridruže druženjima u Podgorici.

DORIS STJEPČEVIĆ

DANI MENSE U BEOGRADU

Prethodnog vikenda članovi Mense Crne Gore bili su gosti tokom Dana Mense u Beogradu, koje je organizovala Mensa Srbije. Ovaj vikend-događaj ispunio je sva očekivanja – i više od toga. Uz sjajnu organizaciju i topao doček domaćina imali smo mogućnost upoznavanja, druženja i razmjene raznih iskustava i ideja sa članovima Mense Srbije.

Druženje smo započeli u petak večer kada nas je dočekala

neformalna, prijateljska atmosfera i nasmijani domaćini. Imali smo priliku da evociramo lijepe uspomene na prethodna druženja sa članovima koje poznajemo, ali i da upoznamo dosta novih ljudi. Subota je počela opuštenim razgovorima u jednom beogradskom restoranu, a nastavila se šetnjom centrom grada do Palate nauke koju smo grupno posjetili. U Palati nauke imali smo priliku da se prisjetimo mnogih naučnih otkrića, ali i da čujemo i usvojimo

neka nova znanja. Jedan od interesantnijih eksponata svakako jeste „beogradska šaka” – prva bionička šaka i začetnica humanoidne robotike. Naime, ovu vještačku šaku, prvu u svijetu, konstruisali su naučnici sa Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu, sedamdesetih godina prošlog vijeka. Nakon toga, humanoidna robotika je dobila svoje mjesto u raznim oblastima, a u medicini pogotovu.

Nakon ugodnog popodneva, druženje smo nastavili u večernjim satima uz laganu muziku i kvalitetnu zakusku u kafani. Red nauke, pa red veselja – tako je najbolje!

Završni dan usmjerio nas je ka Adi Ciganliji, mjestu gdje se priroda i druženje stapaju u skladnu cjelinu. Uz sjajno društvo, roštilj i bend koji je svirao tokom cijelog dana – dobra zabava bila je zagarantovana! Cjelodnevno druženje obilovalo je razgovorima o raznim temama – od razmjene iskustava u poslovnoj i privatnoj sferi, do psihologije, knjiga, filmova i hobija. Društvene igre zauzele su poseban dio druženja, pa smo mrak dočekali igrajući Catan.

Rastanak se približio neočekivano brzo, ali je došao u pozitivnom duhu želje za novim susretima. Druženje u Beogradu je bilo pravo zadovoljstvo, organizacija je bila sjajna, a domaćini velikodušni i gostoljubivi. Naši članovi ponijeli su divne utiske sa ovog druženja, a pri odlasku umjesto pozdrava obećali smo jedni drugima češća druženja i posjete.

NIKOLINA RADOVIĆ

PSIHOTEKA: U ODBRANU DOSADE

Ukoliko posjetite bilo koji park, restoran ili drugo javno mjesto ili jednostavno pogledate oko sebe primijetićete ljude kako provjeravaju naš glavni izvor zabave (i distrakcije) – telefone. Posežemo za njima da bismo provjerili neku činjenicu tokom razgovora, snimili omiljenu pjesmu na koncertu ili provjerili poruke dok čekamo da se upali zeleno svjetlo.

Nadoхват ruke imamo beskonačnu količinu informacija, filmova, društvenih kontakata i igrica. Šta bismo više mogli poželjeti?

Prema jednom novijem istraživanju sprovedenom u Americi, 74% ispitanika izjavilo je da se osjeća nelagodno ako zaboravi telefon kod kuće, 71% provjerava telefon u prvih deset minuta nakon buđenja, a 47% sebe smatra „zavisnicima“ od telefona. Zapanjujući broj ljudi poseže za telefonom čak i tokom

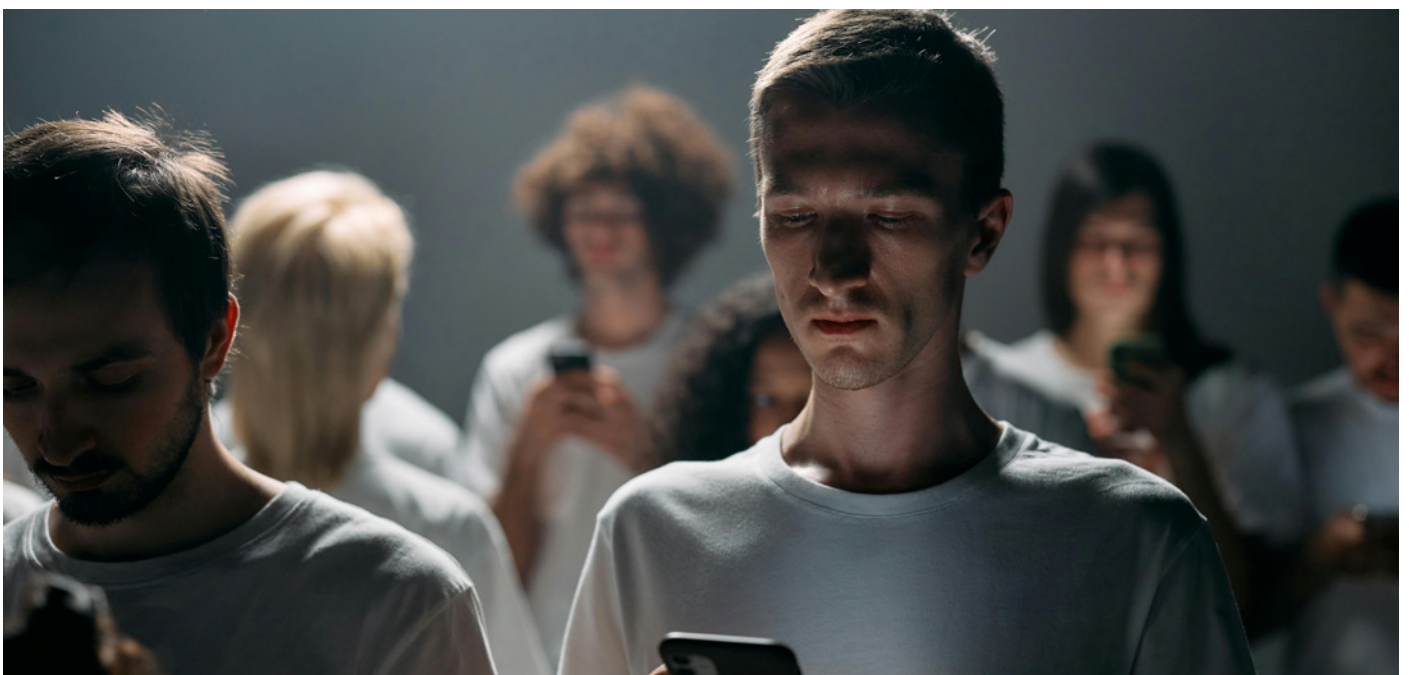
vožnje, sastanaka, pa i u kupatilu. Iako kod nas postoje istraživanja slične tematike, ovim konkretnim pitanjima se nijesu direktno bavila, ali se može pretpostaviti da su rezultati slični.

Ovakvo ponašanje nije iznenađujuće, niti novo. Ono proizlazi iz duboke ljudske potrebe – da nam ne bude dosadno.

Kada govorimo o dosadi često je opisujemo kao neprijatno emocionalno stanje, koje karakterišu osjećaji nezadovoljstva, nemira i mentalnog umora (Eastwood i saradnici, 2012). Nažalost ne postoji univerzalna i opšte prihvaćena definicija dosade. U pitanju je specifično mentalno stanje koje ljudi doživljavaju kao neprijatno – nedostatak stimulacije uz čitav niz bihevioralnih, medicinskih i društvenih posledica. Dosada predstavlja izvor i nezadovoljstva i traženja

smisla. Prirodno je da želimo da pobjegnemo od nje. Uobičajena reakcija je traženje spoljašnjih stimulacija koje nas odvrćaju od dosade (npr. igranje igrica ili gledanje filmova). Međutim, ta kratkoročna rješenja samo dodatno jačaju njen uticaj. To je poput zavisnosti – potrebno nam je sve više i jače stimulacije da bismo se izborili s dosadom, što nas dugoročno može dovesti do još veće dosade. Za osobu koja se dosađuje, mentalni umor se pojačava uz osjećaj da vrijeme sporije prolazi. Na primjer, kada nam je dosadno i čekamo kraj radnog dana, deset minuta nam može djelovati kao vječnost. Iako je dosada poznata po tome što može voditi negativnim ishodima ona ima i svoje koristi. Dosada može biti pokretač djelovanja.

Na primjer, u tehnološki razvijenom i savremenom društvu, naš mozak je često zatrpan podacima i distrakcijama. Da bismo obradili informacije koje

dobijamo iz spoljašnjeg svijeta moramo na njih usmjeriti pažnju, koja koristi naše ograničene resurse za produktivne aktivnosti, pa zato odmor i „dosada“ mogu biti dragocjena prilika da se mozak opusti i smanji stres. Ponekad je korisno jednostavno se „isključiti“ sa društvenih mreža dovoljno dugo da osjetimo dosadu.

Takođe, sposobnost da nam bude dosadno i sposobnost da budemo kreativni idu ruku pod ruku. Brojna naučna istraživanja to potvrđuju. U više studija, ispitanici koji su radili monotone, dosadne zadatke pokazali su veći nivo kreativnosti nakon toga. Dosada je „emocija koja traži raznolikost“, što znači da nas priprema da tražimo nova, drugačija – samim tim i kreativna rješenja.

Psiholog Džerom L. Singer u svojoj knjizi *The Inner World of Daydreaming* opisuje oblik lutanja mislima koji naziva „pozitivno-konstruktivno maštanje“. Vjerovatno ste to doživjeli u trenucima dosade – kada počinjete zamišljati

preuređenje dvorišta, putovanje o kojem maštate ili promjenu posla kako biste slijedili san. Inovatori u kriznim i teškim vremenima sebi često namjerno daju prostor da im bude dosadno i da maštaju. Ovakvo konstruktivno maštanje može dovesti do novih i kreativnijih rešenja, ali zahtijeva dosadu i prostor za introspekciju.

Bez dosade, ljudi ne bi imali sklonost ka avanturi i traženju noviteta, a to su osobine koje nas čine inteligentnim, radoznalim i spremnim da otkrivamo novo (Bench & Lench, 2013). Potraga za novim podrazumijeva nezadovoljstvo postojećim stanjem a velika postignuća često nastaju upravo iz nezadovoljstva postojećim stanjem. O tome je i Goldberg (2009) govorio kada je pisao o otkriću Amerike, veliki moreplovac Kristofor Kolumbo vjerovatno nikada ne bi krenuo na svoje putovanje da je bio „temperamentno zadovoljan“.

Dakle, da bismo zaista bili informisani, svjesni i kreativni, potrebni su nam i trenuci mirovanja. Umjesto da stalno tražimo novu zabavu ili novu

vijest koja će nas uzbuditi ili razbjesniti, dosada nam daje prostor da razmislimo o onome što već znamo i da preispitamo ideje.

Sljedeći put kada osjetite poriv da posegnete za telefonom, zapitajte se: šta zapravo tražim?

- Bjekstvo? Probajte svjesno da maštate.
- Kreativnu stimulaciju? Prihvatite dosadu, da vaš um može postati plodniji.
- Povezanost sa svijetom? Sjedite u tišini sa onim što vam je važno i dozvolite svom umu da pronađe neočekivane veze. Kada bismo razvili namjernu praksu prihvatanja dosade, mogli bismo se iznenaditi mjestima na koja nas naš um može odvesti.

MEMBER PROFILE

MEMBER PROFILE: LUKA ČELEBIĆ

Rođen u Podgorici, cetinjsko porijeklo.

Završio Gumnaziju u Podgorici, filološki smjer i nakon toga se upisao na studije psihologije, koje su se (da budem iskren) malo odužile. Ali je sada došao period života kad sam udario rukom o sto (trpezarijski) i rekao: "Završavam ga sad!"

Od malena sam, kako kaže moja

porodica i ljudi koji me poznaju, urbano *čeljade*.

Životni san i strast: Režija. Zapravo, svaki vid umjetnosti je za mene ona nit koja mi veze životne tačke: sviranje gitare, pisanje poezije, proze (kratke forme), režiranje iz hobija.

Trenutno radim kao turistički vodič u vinskom podrumu. I takav posao je vid umjetnosti,

vino i interakcija sa gostima koja predstavlja iskrenu predstavu kojom dočaravam svoj doživljaj i strast za radom sa ljudima.

Poseban dio mog srca zauzimaju psi. Nema toga psa koji kada prođe ulicom ne iskoristi priliku da se "očefe o mene" i prenese mi svoju energiju. Nije ta ljubav samo na ulici. Imam psa Lunu, koja, kako mi se nekad čini, sa mnom gleda "Kill Bill" po jedno četrdeseti put i ne osuđuje me zbog toga.

Ovako stvari stoje zasad. Ko zna što će sve biti i šta će se promijeniti, hoće li strast i hobi preći u zanimanje, hoću li izdati zbirku priča i poezije i hoću li pogledati neki film više puta od "Kill Bill"... javljam vam.

MARINA VOJINOVIĆ

IZVJEŠTAJ SA TRADICIONALNOG RAFTINGA MENSE – TARA 2025

Ovogodišnje okupljanje, koje je organizovala Mensa Crne Gore, okupilo je članove iz cijelog regiona – iz Mense Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i, naravno, Crne Gore. Događaj je održan na obalama rijeke Tare u periodu od 18. do 20. jula 2025. godine, a tradicionalni rafting, koji već godinama okuplja zaljubljenike u prirodu i avanturu, još jednom je potvrdio zašto je jedan od najomiljenijih događaja u našem kalendaru.

Tokom trodnevnog druženja, učesnici su imali priliku da iskuse čari i uživaju u kristalno čistoj vodi rijeke Tare i, naravno, osjete adrenalin koji pruža rafting kroz jedan od najljepših kanjona u Evropi. Pored samog

spusta rijekom, program je obuhvatio i večernja druženja uz logorsku vatru, zajedničke obroke i razgovore koji su nas podsjetili na pravu suštinu Mense – povezivanje ljudi sličnih interesovanja i vrijednosti.

Atmosfera je bila ispunjena energijom, osmijesima i međusobnim razumijevanjem koje nadilazi granice država. Učesnici su potvrdili da ovakva okupljanja ne predstavljaju samo priliku za avanturu, već i za razmjenu ideja, jačanje prijateljstava i razvijanje novih inicijativa unutar organizacije. Upravo taj spoj intelektualne radoznalosti, otvorenosti i zajedništva čini Mensu jedinstvenom.

Posebno zadovoljstvo predstavlja činjenica da je ovogodišnji događaj okupio učesnike iz četiri zemlje čime smo još jednom pokazali snagu regionalne saradnje i važnost njegovanja međusobnih veza. Zahvaljujemo svim učesnicima na entuzijazmu, pozitivnoj energiji i doprinosu koji čini da ova tradicija traje.

Već sada najavljujemo naredno druženje – Tara 2026, koje će se održati od 26. do 28. juna 2026. godine. Vidimo se ponovo, sa istim osmijesima i istim entuzijazmom, kako bismo nastavili graditi mostove prijateljstva i zajedničkih vrijednosti.

MR NIKOLA RADOJIČIĆ

VEDSKA MATEMATIKA – MAGIJA ILI STVARNOST?

Matematičke oblasti u toku školovanja nekada nude „suvoparne“ lekcije iz datke istog tipa pa se često desi da učenici nemaju isti nivo interesovanja za sve oblasti. Primijenjena matematika koja podrazumijeva primjere iz svakodnevnog života svakako dođe kao osvježanje u tim trenucima. Takođe, kombinatorika koja zahtijeva logički pristup, zadatke nudi u vidu igara i pravila prebrojavanja. To može zainteresovati učenike u svim razredima, ali postoji još nešto – vedska matematika.

Vedska matematika stara je više hiljada godina, a tek nešto više od sto interesantna je zapadnim civilizacijama. Cilj svakog učenika je da što brže dođe do rezultata i da pritom bude siguran da je on tačan. Upravo nam vedska matematika nudi tu mogućnost i to u svega nekoliko sekundi! Prvi susret na nas ostavlja jak utisak, nakon početnih istraživanja sve smo bliži zaključku da se radi o nečemu toliko nestvarnom,

možemo reći magičnom. Često se u literaturi može sresti naziv sveta geometrija.

Istorijski gledano, nastala je u Indiji i razvijala se hiljadama godina. Interesantno je da su spisi, vede, po kojima je dobila ime zapravo pisane na sanskritu, u obliku stiha. To joj je omogućilo da hiljadama godina bude tajna za sve druge civilizacije. Vede su prenošene kroz vjekove usmenim putem što je zahtijevalo veliku posvećenost i moždanu aktivnost samih aktera. Znamo da ljudi prije više hiljada godina nisu imali pomagala, a ostvarili su neka i danas nedostižna djela, kao na primjer u građevinarstvu. Možda odgovor na pitanje kako su sve to mogli leži upravo u vedskoj matematici. U vedama o građevinarstvu i arhitekturi pronađen je dio o matematici. Vedska matematika predstavlja jedan od oblika mentalne aritmetike koja do rezultata dolazi isključivo koristeći mozak. Da bi mogli koristiti ovaj sistem

računanja potrebno je poznavati neke formule tj. sutre. Sutre su jednostavne sanskriptske formule izražene riječima koje mogu riješiti mnoge poznate matematičke probleme u aritmetici, algebri, geometriji i diferencijalnom računu. U vedskoj matematici sve počiva na 16 sutri i 14 pomoćnih sutri. Svakako, prije nego što pobrojimo sve formule tj. sutre, zapitaćemo se zašto da u dobu računara i digitrona učimo neka opisna pravila za brže računanje? Odgovor leži u tome da mozak predstavlja mentalni mišić i da ga je kao i svaki drugi mišić potrebno trenirati. Ako npr. ulogu našeg mozga svedemo na upijanje informacija iz medija, čitav naš mentalni sklop atrofira tj. ne samo da se ne razvija nego i propada. Upravo vedska matematika omogućuje konstantno umrežavanje hemisfera mozga neuronskim vezama što za cilj ima harmoničniji razvoj čitavog mozga i napredak na polju inteligencije, koncentracije, logičkog razmišljanja itd.

GLAVNE SUTRE:

1. Za jedan više od prethodnog (By one more than the one before)
2. Sve od 9 i zadnji od 10 (All from 9 and the last from 10)
3. Vertikalno i dijagonalno (Vertically and Cross-wise)
4. Preneti i upotrebiti (Transpose and Apply)
5. Ako je Samuccaya jednaka, onda je nula (If the Samuccaya is the Same it is Zero)
6. Ako je Jedan u količniku, Drugi je nula (If One is in Ratio the

Other is Zero)

7. Pomoću sabiranja i pomoću oduzimanja (By Addition and by Subtraction)

8. Pomoću dovršenja i pomoću ne-dovršenja (By the Completion or Non-Completion)

9. Diferencijalni račun (Differential Calculus)

10. Pomoću nedostatka (By the Deficiency)

11. Specifično i opšte (Specific and General)

12. Ostaci pomoću posljednje cifre (The Remainders by the Last Digit)

13. Zadnji i dvaput predzadnji (The Ultimate and Twice the Penultimate)

14. Za jedan manje od prethodnog (By One Less than the One Before)

15. Proizvod zbira (The Product of the Sum)

16. Svi množitelji (All the Multipliers)

POMOĆNE SUTRE

1. P r o p o r c i o n a l n o (Proportionately)

2. Ostatak ostaje konstantan (The Remainder Remains Constant)

3. Prvi sa prvim i zadnji sa zadnjim (The First by the First and the Last by the Last)

4. Za 7 množitelj je 143 (For 7 the Multiplicand is 143)

5. Pomoću dodira u više tačaka (By Osculation)

6. Smanjivanje pomoću nedostatka (Lessen by the Deficiency)

7. Kako god se nedostatak smanjuje tom veličinom i postavlja kvadrat nedostatka (Whatever the Deficiency lessen by that amount and set up the

Square of the Deficiency)

8. Posljednji sumira 10 (Last Totalling 10)

9. Samo posljednji pojmovi (Only the Last Terms)

10. Zbir proizvoda (The Sum of the Products)

11. Pomoću promene eliminacije i zadržavanja (By Alternative Elimination and Retention)

12. Pomoću pukog posmatranja (By Mere Observation)

13. Proizvod zbira je zbir proizvoda (The Product of the Sum is the Sum of the Products)

14. Na zastavi (On the Flag)

Moć ovih sutri leži u tome da zapise od više desetina redova prilikom rješavanja nekog matematičkog problema možemo svesti na svega nekoliko redova i nekoliko sekundi računa. Najnevjerovatni podatak u čitavoj priči je Ginisov rekorder u brzom računanju Shakuntala Devi (1929-2013) nazvana "ljudski kompjuter". Ona je 1980. godine proizvod dva trinaestocifrena broja odabrana slučajno na Imperial koledžu u Londonu izračunala za svega 28 sekundi! Pomnožila je:

7,686,369,774,870x

2,465,099,745,779 =

18,947,668,177,995,426,426,773,730

Zadivljujuće je kako sve funkcionise i kako je neko prije toliko hiljada godina sve to otkrio.

Primjeri koje smo pripremili predstavljaju jednostavnije oblike koji za cilj imaju shvatanje suštine rada pojedinih sutri, a na čitaocu je da pokuša ista pravila primjeniti na složenijim primjerima i istraživati ostale

sutire!

1. Za jedan veći od prethodnog

Brzo kvadriranje brojeva koji se završavaju na 5: $75^2=5625$

Odgovor se sastoji od dva dijela: 56 i 25. Poslednje dvije cifre su uvijek 25 kao 5^2 .

Za prve dvije važi pravilo za jedan veći od prethodnog tj broj 7 će biti pomnožen za jedan većim brojem, odnosno sa 8. ($7*8=56$)

Provjeriti da li važi za brojeve 45^2 , 65^2 , 95^2 .

2. Sve od 9 i zadnji od 10

Oduzimanje od 1.000 ili drugih dekadnih jedinica:

$1.000 - 347 =$

$9 - 3 = 6$

$9 - 4 = 5$

$10 - 7 = 3$

$= 653$

Provjeriti sljedeće primjere:

1.000 – 245 =

1.000 – 765 =

10.000 – 859 = ...

3. Vertikalno i dijagonalno

Množenje brojeva koji su blizu deseticama:

$$8 \times 7 = ?$$

Od 8 do 10 je potrebno 2, od 7 do 10 je potrebno 3:

$$8 \quad 2 \quad 8 - 3 \text{ ili } 7 - 2 = 5$$

$$7 \quad 3 \quad 3 \times 2 = 6$$

$$56$$

$$981 \times 990 = ?$$

$$981 \quad 19$$

$$-x$$

$$990 \quad 10$$

$$971 \quad 190$$

$$98 \times 72 = ?$$

Od 98 do 100 je 2, od 72 do 100 je 28:

$$98 \quad 2 \quad 98 - 28 \text{ ili } 72 - 2 = 70$$

$$-x$$

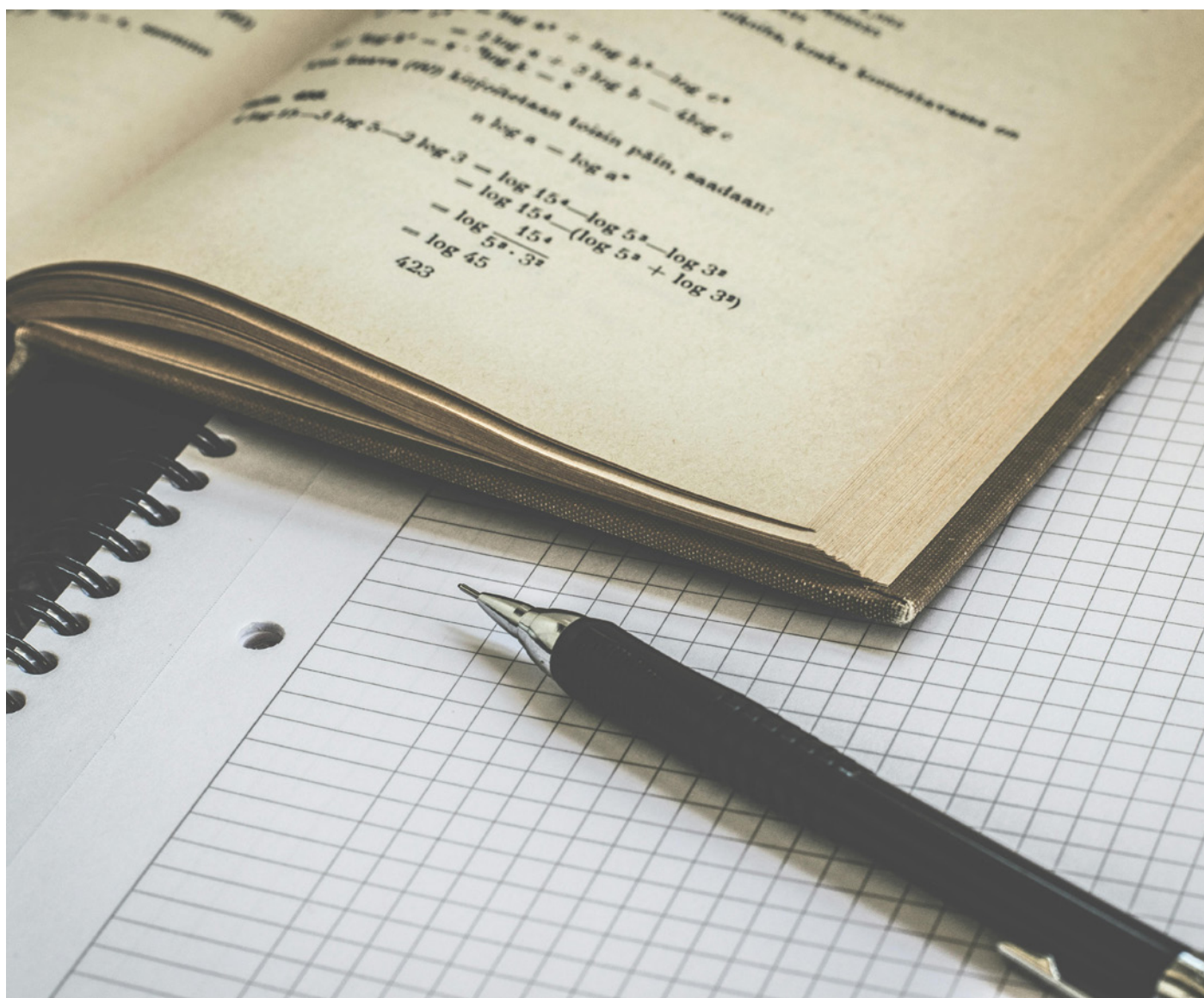
$$72 \quad 28 \quad 28 \times 2 = 56$$

$$70 \quad 56 = 7.056$$

Izračunati:

$$9841 \times 9995 =$$

$$9987 \times 9999 =$$

JOVANA KOSTIĆ

EGO U LIDERSTVU – OGLEDALO KOJE NAM POKAZUJE SNAGU I SLABOST

Regionalna saradnja između naših nacionalnih Mensi me neobično mnogo raduje. Pre svega činjenica da se sa lakoćom razumemo između sebe deluje mi kao ozbiljan potencijal da, bez mnogo napora, mnogo više učimo jedni od drugih i gradimo mrežu koja prevazilazi granice. Danas region okuplja nešto manje od 3.500 članova, i naš zajednički rad i međusobna podrška ključni su za jačanje naših lokalnih Mensi i njenog uticaja i doprinosa u društvu.

U tom duhu održana je radionica „Ego u liderstvu – a i u životu“, posvećena temi koja nas se svih tiče – kako naš ego utiče na način na koji vodimo, komuniciramo, sarađujemo i živimo. O ovoj temi govorim s posebnom emocijom jer sam upravo na sopstvenom iskustvu, i to na teži način, naučila kolika prepreka može biti ego. Prepreka da živimo u miru sami sa sobom, pre svega.

Na radionici smo govorili o tome da ego nije neprijatelj. On je deo nas, naš zaštitni mehanizam, ali i glas koji nas ponekad uplaši da nećemo biti dovoljno dobri, da ćemo izgubiti kontrolu, da ćemo biti povređeni. Ključ je u tome da ga osvestimo i da naučimo da reagujemo svesno, a ne automatski. Da umesto da reagujemo, odgovorimo – sa svešću, refleksijom i saosećanjem.

Kada ego vodi, pojavljuje se potreba da budemo u pravu ili da imamo poslednju reč. U drugom slučaju vodi do toga da i ne pokušavamo da nešto probamo da se ne bismo razočarali. Iza

svega toga najčešće stoji strah. Zato je važno da naučimo da poverujemo sebi, drugima i procesu. Ego i poverenje su, kao što često kažem, poput peska u šaci – što ih čvršće stežemo, to brže klize. Što više pokušavamo da sve kontrolišemo, to više gubimo lakoću, a sa njom i autentičnost.

Autentičan lider ne teži savršenstvu, već iskrenosti. On zna da ne mora da zna sve, da može da pokaže ranjivost i da iz nje izvuče snagu. I zato – najveća pobeda lidera nije pobeda nad drugima, već pobeda nad sopstvenim egom.

Ljudi s kojima radimo, i oni koji nam prijaju i oni koji nas izazivaju, svi su – ljudi. Sa svojim strahovima, manama, emocijama i predrasudama. Nećemo ih promeniti, ali ako ih pokušamo razumeti, lakše ćemo se i sami prilagoditi i živeti u miru. Svi se mi nečega plašimo i ponekad se bespotrebno branimo od onoga što nam nije pretnja. Prava snaga je u tome da prepoznamo taj mehanizam i naučimo da ga ne hranimo.

Na kraju radionice bilo mi je žao što nismo imali više vremena za pitanja i otvoreni razgovor, jer upravo ti trenuci čine ovu temu živom. Nadam se da će uskoro biti prilike za panel na kojem ćemo o ego u liderstvu – a i u životu, razgovarati duže, otvoreno i iskreno – jer kroz razmenu i razumevanje jedni drugih rastemo svi.

Svet ne menjamo velikim potezima, već svakim malim trenutkom u kom izaberemo svesnost umesto reakcije, razumevanje umesto osude i mir umesto kontrole. Ako to naučimo, nećemo biti samo bolji lideri – bićemo bolji ljudi. Srećniji svakako :)

1-5. oktobar
Dani Inteligencije

4. 10. 11 h

EGO U LIDERSTVU; A I U ŽIVOTU

JOVANA KOSTIĆ
Član Mense Srbije i
Mensa International Treasurer

Regionalno online predavanje

MAJA TODOROVIĆ

IGRA I IGRAČKE KAO PODSTICAJ ZA RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

Uvod

U savremenom obrazovanju sve veća pažnja poklanja se razvoju kreativnosti, logičkog mišljenja i sposobnosti rješavanja problema kod djece predškolskog i ranog školskog uzrasta. Igra, kao prirodni oblik dječje aktivnosti, predstavlja ključni alat za podsticanje i razvijanje stvaralačkih potencijala.

Sredinom 2025. godine u Nikšiću je sprovedeno istraživanje s ciljem da se prikaže značaj igre u procesu formiranja matematičko-logičkih struktura koje doprinose cjelokupnom intelektualnom i stvaralačkom razvoju djeteta. Polazilo se od pretpostavke da dobro osmišljene igre, koje uključuju logičko zaključivanje, klasifikaciju, serijaciju i rješavanje problema, značajno utiču na razvoj kognitivnih sposobnosti kod djece.

U istraživanju je učestvovalo 100 vaspitača iz JPU „Dragan Kovačević“ Nikšić i 40 djece koja su tokom osmomjesečnog perioda (oktobar 2024 – maj 2025) pohađala matematičko-logičku sekciju. Za prikupljanje podataka korišćena je onlajn-anкета u kojoj su vaspitači iznijeli stavove o značaju igara i igrovnih materijala za razvoj djece.

Igra kao obrazovni alat

Primjeri dobre prakse

1. „Trgovina“ – simbolička igra za razvoj matematičkih i socijalnih vještina
Djeca preuzimaju uloge kupaca i

prodavaca koristeći igrački novac i improvizovane proizvode. Ova igra:

- razvija razumijevanje brojeva i osnovnih računa,
- podstiče komunikaciju i pregovaranje,
- uči djecu o ulozi novca i vrijednostima.

2. Slagalice i logički lavirinti – razvoj pažnje i logike
Rješavanjem lavirinata i slagalica djeca:

- vježbaju pažnju, strpljenje i upornost,
- uče da primjenjuju strategije rješavanja problema,
- razvijaju vizuelno-prostornu orijentaciju.

3. „Ko sam ja?“ – igra pogađanja za razvoj govora i apstraktnog mišljenja

Jedno dijete ima sliku životinje ili zanimanja na čelu, a ostali daju tragove. Time se:

- podstiče verbalna ekspresija i preciznost,

- razvija sposobnost apstraktnog mišljenja,
- uči postavljanje pitanja i zaključivanje.

4. Igra bojama i oblicima – rana geometrija i klasifikacija
Sortiranjem raznobojnih oblika djeca:

- uče prepoznavanje boja i oblika,
- razvijaju sposobnost grupisanja i klasifikacije,
- postavljaju temelje za matematičko mišljenje.

5. Pokretne igre sa pravilima – kombinacija fizičkog i kognitivnog razvoja

Igre poput „Crvene ruke“, „Skači ako je istina“ i „Memorije u pokretu“:

- jačaju pažnju, pamćenje i motoriku,
- podstiču brzinu reagovanja,
- uče poštovanju pravila i saradnji.

Ovi primjeri pokazuju da igra nije samo razonoda, već moćan obrazovni alat koji doprinosi formiranju cjelovite ličnosti djeteta.

Stvaralaštvo kod djece

Stvaralaštvo se ispoljava kroz maštovitost, fleksibilno mišljenje i originalnost. Iako spontano, ono se mora podsticati kroz aktivnosti koje nude slobodu izbora i više mogućih rješenja. Kroz simboličku igru djeca oživljavaju stvarne situacije, razvijaju empatiju i izražavaju unutrašnji svijet. Likovne i muzičke igre dodatno stimuliraju izražavanje i estetski doživljaj. Kada dijete crta, modeluje ili pjeva, ono stvara – gradi most između unutrašnjih doživljaja i spoljašnjeg svijeta.

Slobodna konstrukcija –

„Napravimo nešto novo“

Slobodna konstrukcija omogućava djeci da samostalno osmišljavaju i realizuju ideje korišćenjem različitih materijala: kocki, kartona, dugmića, čepova, prirodnih i reciklažnih elemenata. Aktivnost nema unaprijed definisan cilj, što djeci otvara prostor za istraživanje, eksperimentisanje i kreativno rješavanje problema.

Ovakve aktivnosti razvijaju osjećaj samostalnosti, inicijativu i vjeru u sopstvene sposobnosti – osobine koje su ključne za dalji razvoj.

STEM edukacija kao podsticaj logičkog mišljenja kroz igru
STEM edukacija (nauka, tehnologija, inženjerstvo i matematika) predstavlja savremeni pristup koji povezuje više oblasti znanja radi

razvoja funkcionalnih vještina, radoznalosti i logičkog mišljenja. U njenom središtu nalazi se istraživanje, eksperimentisanje i timski rad, kroz koje djeca analiziraju situacije, predviđaju ishode i donose zaključke.

U predškolskom uzrastu STEM se uspješno primjenjuje kroz jednostavne oblike istraživačke igre, građenja i matematičkih zadataka, dok se naglasak stavlja na otkrivanje i zaključivanje, a ne na usvajanje formalnih pojmova. Aktivnosti poput sortiranja po bojama i oblicima, konstruisanja od kocki, povezivanja količine sa brojem ili rješavanja jednostavnih logičkih zadataka razvijaju kod djece osnovne misaone strategije i osjećaj za redosljed, broj i odnose.

STEM pristup objedinjuje igru, istraživanje i praktično učenje.

Vaspitač kroz pitanja poput „Šta misliš, zašto ovo ide ovdje?“ ili „Šta bi se dogodilo ako promijenimo oblik?“ podstiče djecu da samostalno promišljaju, zaključuju i testiraju svoje pretpostavke. Na taj način igra postaje sredstvo za razvijanje zaključivanja, klasifikacije i rješavanja problema.

Djeca koja učestvuju u ovakvim aktivnostima pokazuju veću pažnju, samostalnost i verbalizaciju mišljenja, što potvrđuje da igra, utemeljena na principima STEM-a, ima snažan uticaj na razvoj logičkog mišljenja. Kao što naglašava Vigotski, dijete u igri prelazi iz „zone trenutnog“ u „zonu potencijalnog razvoja“, čime se kroz igru dostižu složeniji misaoni procesi nego u formalnim situacijama.

Matematičko-logičke strukture Matematičke igre podstiču razvoj serijacije, klasifikacije, razumijevanja količina, odnosa i prostorne orijentacije. One predstavljaju temelj apstraktnog mišljenja i logičkog zaključivanja. U predškolskom uzrastu važno je omogućiti djeci da kroz igru samostalno otkrivaju odnose među predmetima i razvijaju misaone obrasce. Na taj način se formiraju temelji matematičkog mišljenja koji olakšavaju kasnije učenje u školi.

Veza između igre i razvoja mišljenja

Didaktičke igre predstavljaju most između igre i učenja. One omogućavaju primjenu znanja u novim situacijama i razvijaju

strategije rješavanja problema. Logičke igre, poput šaha, sudoku-a, slagalica ili društvenih igara s pravilima, podstiču dijete da analizira, planira i donosi odluke. Takve aktivnosti razvijaju razumijevanje uzročno-posljedičnih odnosa, fleksibilno razmišljanje i sposobnost anticipacije – sve ključne elemente logičkog mišljenja. Igra motiviše, stvara osjećaj uspjeha i doprinosi da se učenje doživljava kao zabavan i prirodan proces.

Rezultati istraživanja i zaključak

Istraživanje je pokazalo da matematičko-logičke igre i aktivnosti imaju snažan uticaj na razvoj mišljenja kod djece predškolskog uzrasta. Vaspitači su istakli da se kroz igru najefikasnije razvijaju koncentracija, pažnja, upornost i sposobnost zaključivanja.

ZDENKA TOMANOVIĆ

ART CORNER

KONSTANTIN KASALICA – DJEČAK IZUZETNE LIKOVNE ZRELOSTI

Konstantin Kasalica, učenik trećeg razreda OŠ „Mileva Lajović Lalatović“ i polaznik našeg Umjetničkog centra, rođen je 10. septembra 2017. godine. Iako dječak, već pokazuje izuzetnu umjetničku senzibilnost, originalnost i zrelost u likovnom mišljenju. Njegovi radovi svjedoče da dječja ruka, vođena maštom i unutrašnjim osjećajem za formu, može stvoriti djela koja nadilaze očekivanja uzrasta.

Posebno značajan segment njegovog stvaralaštva jeste ilustracija knjige Iz hronike jednog Škota, autora Nikole Kasalice – Konstantinovog oca. Ta saradnja otkriva Konstantinovu sposobnost da likovno prati narativni tok i da emocionalno reaguje na tekst, što njegovim ilustracijama daje toplinu i izražajnost.

Konstantin se najpotpunije izražava kroz crtež olovkom – medij koji mu omogućava preciznost, suptilnost i potpunu kontrolu linije. Njegova linija nije puka kontura, već živa struktura koja gradi formu i pokret. U njoj se spajaju konstrukcija i emocija,

jednog Škota Konstantin je načinio važan korak – spojio je dječju maštu s ozbiljnim umjetničkim pristupom i pokazao da likovna umjetnost može biti most između riječi i slike, emocije i ideje.

Konstantin Kasalica je dijete izuzetnog likovnog potencijala, sa izraženim osjećajem za prostor, formu i pokret. Njegov rad svjedoči o zrelosti i promišljenosti koje nadilaze godine – ali i o čisto, nepatvorenoj radosti stvaranja. Uz dalju podršku i razvoj, Konstantin Kasalica nesumnjivo predstavlja primjer kako se istinski talenat oblikuje kroz ljubav, posvećenost i slobodu stvaranja.

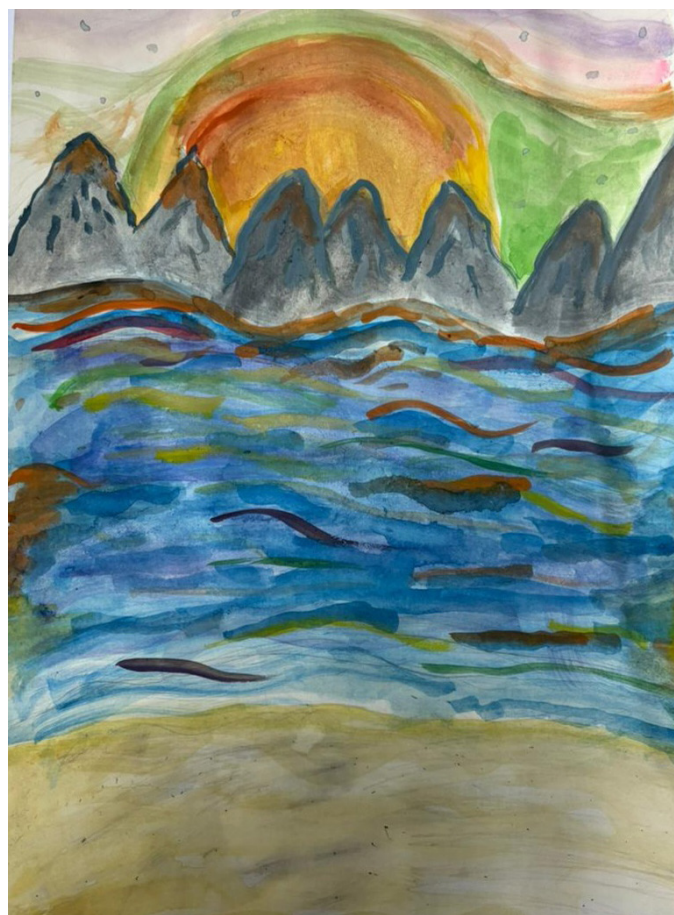
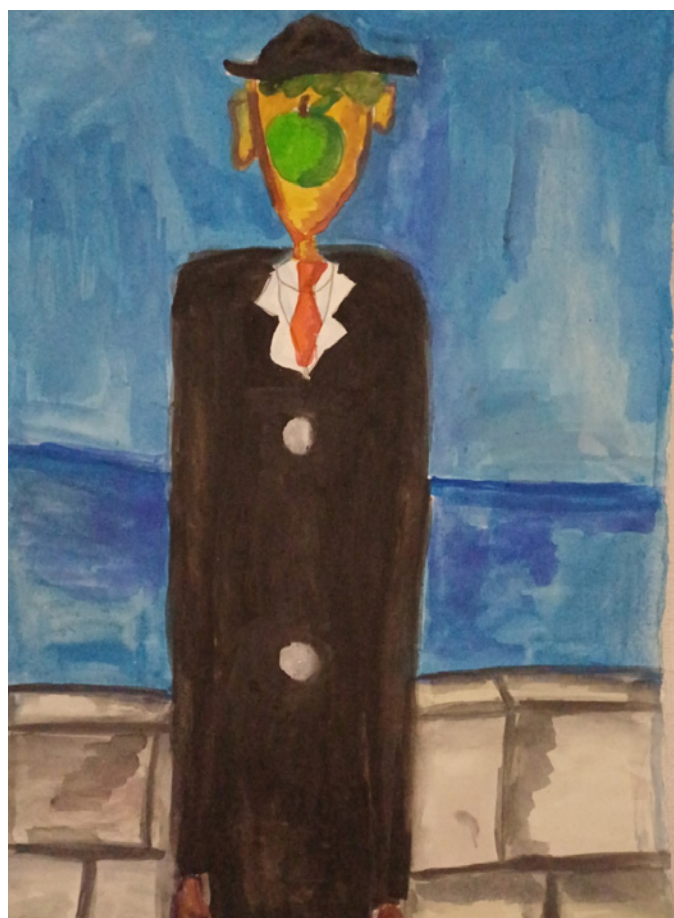
Zdenka Tomanović
Saradnik u UC

intuicija i promišljenost. Crteži su mu često narativni, nose priču i unutrašnju dinamiku. Konstantin ne opisuje motive, već ih interpretira – figure, životinje i likovi na njegovim radovima imaju karakter, pokret i izražajnost. Posebno se ističe njegov osjećaj za svjetlo i tonalne odnose: sjenčenjem i kontrastima vješto gradi volumen i dubinu, što ukazuje na razvijeno vizuelno opažanje i analitičko razmišljanje.

Kompozicije gradi stabilno i promišljeno, s prirodnim osjećajem za ravnotežu i ritam. U ilustracijama Iz hronike jednog Škota vidljiva je dinamička kompozicija – dijagonalne linije i promjene pravaca stvaraju pokret i scensku živost. Konstantin tako ostvaruje

povezanost između likova i prostora, čineći da ilustracija diše zajedno s tekstom. Njegov izraz oslanja se na svijet priče i mašte. Ne teži fotografskom realizmu, već emocionalnoj tačnosti – likovi su autentični jer nose iskrenu dječju percepciju svijeta. U radu pokazuje koncentraciju, analitičnost i introspektivnost; promišlja prije nego što povuče liniju, ali zadržava spontanost i lakoću izraza.

Konstantin se trenutno nalazi na granici izražajnog realizma i simboličkog prikaza – fazi koja najavljuje formiranje autorskog stila. Njegovi radovi pokazuju razumijevanje odnosa svjetla, oblika i prostora, kao i svijest o mogućnostima likovnog jezika da prenese misao i osjećaj. Ilustracijom knjige Iz hronike

DRAGANA PANTOVIĆ NIKČEVIĆ

POEZIJA

Melem za uspomene - Literarni konkurs povodom Dana inteligencije 2025

U okviru Dana inteligencije 2025, koje je organizovala Mensa Crne Gore, održan je literarni konkurs inspirisan novelom "Melem za uspomene", autora i člana Mense Marka Vulevića, a u saradnji sa knjižarom „Moja mala knjižara“ iz Podgorice.

Dani inteligencije 2025 obilježeni su raznovrsnim programom od 1. do 5. oktobra, kroz niz aktivnosti koje su promovisale značaj inteligencije, kreativnosti i kritičkog razmišljanja u savremenom društvu. Konkurs „Ako bi postojao melem za uspomene, da li bismo ga nanosili na srce ili na misli?“ bio je otvoren od 11. do 30. septembra, a privukao je veliki broj učesnika iz različitih krajeva Crne Gore. Učesnici su kroz svoje radove istraživali temu sjećanja, emocija i snage misli, stvarajući inspirativna djela koja povezuju književnost i unutrašnji svijet pojedinca.

Stručni žiri, koji su činili Marko Vulević, autor novele „Melem za uspomene“, Sandra Hadžija, vlasnica knjižare „Moja mala

knjižara“, Dragana Pantović Nikčević, urednica Mensinog onlajn-časopisa "Bilten", i Marina Vojinović, savjetnica za PR i komunikacije Mense Crne Gore, imao je težak zadatak da odabere najbolje među brojnim kvalitetnim radovima.

Prvo mjesto osvojila je Bojana Joksimović iz Podgorice, drugo mjesto pripalo je sestrama Petri i Martini Vujisić, takođe iz Podgorice, dok je treće mjesto osvojila Teodora Kovač iz Herceg Novog. Posebne zahvalnice dodijeljene su autorima radova koji su se istakli originalnošću i izražajnošću, iako nijesu među nagrađenima: Elli Marković, Tamari Novović,

Ivani Labović, Mariji Labović, Aleksi Đukiću i Urban Kids timu, multidisciplinarnom kreativnom centru za djecu iz Podgorice. Dodjela nagrada i zahvalnica upriličena je u prostorijama knjižare "Moja mala knjižara" u Podgorici, u subotu, 4. oktobra.

Konkurs je pokazao koliko je važna veza između književnosti, emocija i inteligencije, te koliko inspirativno umjetnost može djelovati na sve generacije. Dani inteligencije još jednom su potvrdili svoju misiju – da kroz različite forme izražavanja podstaknu razvoj potencijala, znanja i kreativnog mišljenja kod djece i odraslih širom Crne Gore.

Ruke pune praznina

*Voljela bih iako ne znam
Da znam da znam:
Da volim manje, pričam više
plačem glasnije, smijem se tiše.*

*Da imam melem za srce
Da umijem
Da mogu
Previla bih očeve,
a, zaliječila majčine rane
Pokrila bih sve usjeve
Ne bih se toga šetila tek kad kiša
padne.
I to dobro padne!*

*A da, pak, imam melem za dušu
nanijela bih ga na svoje oči
I krte kosti
Prosijala bih ga kroz dlanove,
pa š njime zatalasala barem
rukohvat Sunca,
Neba
Vrisnula toliko silovito da bih
pomislila da sam raskačila
čak i tuđa, a kamoli spostvena,
rebra.*

*Naštrcala bih ga
na sve pokunjene glave
I na šav svake knjige
š njime raščerala barem okrajak
Ljudske gluposti, brige.*

*Držala bih ga u rukama
i stiskala ga da se bori za dah
Ubijedila bih ga da ne postoji tuga
da je čeljade izmislilo strah.*

*A onda bih ga milovala
Milovala...
Milovala...
Do iznemoglosti prstima mu širila
pore
od njega naučila da su propratni
dio života bore.*

I opet bih ga milovala,

*Dok u očima ne bih utulila i glad i
žeđ
Disala,
strahovito širila plućnu maramicu
Odrazu u ogledalu istanjila gled.*

*Toliko bih još toga š njime i šćela i
željela,
Ali ne mogu
Ne umijem
I neću
Da ovim iskazom svoju rastrgnem
sreću
Da priznam da ipak i moja duša
krvari
Ali, tu sam
Ćutim
I bez melema - živa sam
Sve dok se u meni mrdaju i
najsicušniji damari.*

Bojana Joksimović

Rođena u Mojkovcu 1991. godine. Diplomirala novinarstvo, a magistrirala političku kulturu i analitiku na Fakultetu političkih nauka u Podgorici.
Objavila dva romana: "Poznaćeš me po ćutanju i po stisku hladne ruke" i "A – kao vazduh".
Piše i poeziju.
Radi kao bibliotekarka.

Melem za srce

*Da bi me kupalo zlatno sunce,
ja melem za uspomene stavljam
na srce.*

*Uspomene najljepše čuvam ja
pomoću čarolije melema.*

*Tako se u mome srcu probude
rijeke, jezera, mora i oblaci,
sjećam se svega, i kako su
nastali moji prvi koraci.*

*Melem me čuva
da ne zaboravim ljubav ni kad
vjetrić duva,
melem mi uvijek snagu daje
ko ga koristi, nikad se ne kaje.*

Martina Vujisić, VI razred
OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica

Martina Vujisić je učenica VI razreda OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice, Crna Gora. Voli muziku, pa je članica školskog hora za mlađi uzrast, slika, uživa u ljetnjim i zimskim sportovima, a posebno su joj značajna druženja. Osvajala je više nagrada za svoje literarno stvaralaštvo u zemlji i regionu, uspješno učestvovala na festivalima u Srbiji, Sjevernoj Makedoniji, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, a trenutno piše i svoju prvu novelu.

Nedavno je kao recitatorka nagrađena na takmičenju Super zvjedice u organizaciji Evropske kuće u Crnoj Gori.

Kad melem na srce nanesem

*Kad melem na srce nanese
volim i ljeto i jesen,
zato meleme mi ne diraj,
pažljivo riječi biraj.*

*Zbog tog melema pjesme pišem
i čarobno cvijeće mirišem,
u snovima svoju bajku gradim
i što god poželim radim.*

*U snovima lagano letim,
i sjajne se čarolije sjetim,
drugarstvo vlada svakim gradom,
a iskrenost upravlja vladom.*

*Meleme ne diraj moje
ni u njima najljepše boje,
pusti me da sanjam,
da se ljepoti klanjam.*

*Preslikaj mi snove u javu,
i najljepše riječi biraj,
čuvaj mi srce i glavu,
radosti mi ne diraj!*

Petra Vujisić, VIII razred,
OŠ „Pavle Rovinski“, Podgorica

Petra Vujisić je učenica VIII razreda OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice. Kroz školske obaveze vodi je radoznalost, članica je školskog hora za stariji uzrast, trenira odbojku i najveća je ljubiteljka Harija Potera. Dobitnica je više nagrada za svoje literarno i likovno stvaralaštvo u zemlji i regionu, nagrađena je na festivalima i bijenalima za djecu u Italiji, Srbiji, Sjevernoj Makedoniji, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj.

Autorka je više skečeva koji su nagrađeni na Bijenalu dječijeg umjetničkog stvaralaštva u Pančevu, u Srbiji i na takmičenju Super zvijedice u organizaciji Evropske kuće u Crnoj Gori, kao i pobjednica takmičenja recitatora koje su organizovali Udruženje nastavnika italijanskog, Ambasada Republike Italije u Crnoj Gori i Filološki fakultet u Nikšiću, Odsjek za italijanski jezik i književnost.

Šećerne bombone, njiva i plug

Baba je bila nježna.
Šake su joj ličile na cvjetove pamuka,
Oči na toplu jezersku vodu
U kojoj bi kupala djedovu silovitu narav,
Seoska očekivanja
I svoju naivnu prirodu.

Na leđima je nosila kuću,
Njivu,
Štalu,
Dvorište,
Kutlaču i plug,
Pod jastukom čuvala šećerne bombone,
Na ognjištu plamen,
Kraj srca ikonu.

Njene kukove zaoblila su djeca:
Porođajna bol ne može se mjeriti
Sa onim dječječkim kostima
Zasijanim na dnu livade.

Baba je bila snažna.
A snaga je teret na sitnom tijelu
Jedne zaleđene Pahulje
U brdima iznad Sarajeva.

Pričali su mi,
Bila je lijepa,
Momci su joj listom bacali jabuke,
A ona je izabrala najstasitijeg:
Planinski gorostas
Iz planinskog kraja,
Sa planinskim srcem
I planinskim mišicama,
Njene knjige zamijenio je šumama,
Njene igranke, čutnjom i suzama.

Poslije četiri sina
Baba je slavila kad je na svijet donijela kćer,
Slavilo je cijelo selo,
Kolo na proplanku,

Rakija i pjesma,
Za jednu kćer!

To je bila babina pobjeda.

Kad je sahranjena,
Unuke su zagrljene ispile čaše
I odlučile –
Baba nikad ne umire.

Teodora Kovač

BALŠA CVETKOVIĆ

PROZA

KRIZA

- Vidio sam ga prije nekoliko dana na piću u klubu. Posle toga mu se gubi svaki trag. Mogu Vam pokazati gdje živi –

Vučen nekom nepojmljivom silom Šerlok ustade sa fotelje iskapivši čaj i nagrnu svoj kaput stavljajući kapu. – Pođimo – reče dok se pored neznanca spuštao niz stepenice. U prolazu baci pogled prema sobi u prizemlju u kojoj je gospođa Hadson često provodila vrijeme. Bila je prazna. Zakoračivši na kaldrmu ulice Bejker, Šerlok se okrenu i sačeka Neznanca koji se laganim koracima spusti niz stepenice pridruživši mu se na ulici.

– Kuda dalje gospodine? –

- Ka dolje. – kratko odgovori Neznancu pokazujući rukom prema rijeci. Hitrim korakom Šerlok se zaputi u tom smjeru ne čekajući pridošlicu, dok su mu se gusti pramenovi magle obavijali oko nogu. Rješenje ovog slučaja je u njegovoj mutnoj glavi već bilo više nego jasno. Doktor je sigurno zaspao negdje u kafani ili ima ljubavnicu kod koje se sklonio na par dana da odmori od svoje žene. Treća opcija je da može biti mrtav, a to već mijenja karakter čitavog slučaja. Doktore inače ne ubijaju često.

Dok je tako hodao osjećajući hladan pogled pridošlice na

svojim leđima pažnju mu privuče nešto jako čudno. Sa neba je svuda oko njega padao pepeo. Ulice su bile oivičene pepeljastim nametima koje su čistači nastojali da uklone metlama. Prolaznici, pogrbljeni, sa glavama sigurno uvučenim u kape žurili su da se što prije sklone sa ulice. Kiša pepela koja ih je zapljuskivala bila je sve gušća kako su se primicali rijeci, dok su zruci sunca koji su se kroz pepelne oblake probijali dobijali cvenkastu boju.

- Stigli smo. – kratko obznani Neznancu zaustavljajući se pored visoke kuće sagrađene u viktorijanskom stilu – Ovdje živi moj prijatelj. –

Iako se sjećao da je rijeka dobrih par kilometara bila udaljena od njegove kuće, i da je Neznancu možda pogriješio, sumnju mu razagna piskav zvuk brodske sirene koja se začu iza njegovih leđa. Zavisnost je počela da uzima danak – pomisli dok se peo stepenicama do vrata kuće. Na vratima od tamno smeđeg drveta sitnim slovima, lakonski je bila ispisana takođe samo jedna riječ. Doktor. Nakon par tupih kucanja, posle kojih nije uslijedio odgovor, Šerlok odluči da pokuša nešto da sazna od komšija misterioznog doktora. Prve komšije sa lijeve i desne strane su se sjećale da je tu pored njih živio doktor, ali skoro ništa više od toga. Čudno je bilo i to

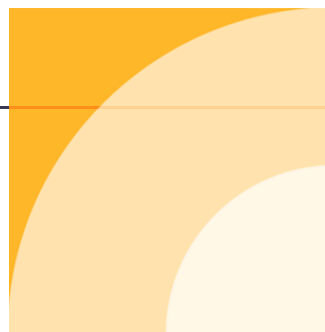
da mu se nijesu sjećali ni imena, za koje je Šerlok razborito uspio da pita, već da su ga oslovljavali jednostavno kao Doktor. Komšija preko puta kuće u kojoj je Doktor živio imao je nešto više informacija.

Nastaviće se

TRIPO VUKOVIĆ

MOZGALICA

Razmotrite šahovsku tablu 5×5. Da li je moguće postaviti pet kraljica na tablu tako da se tri piona mogu bezbedno postaviti na tablu? Drugim rečima, pažljivim odabirom mesta za postavljanje pet kraljica, da li možete da ih rasporedite tako da na tabli postoje tri polja koje nijedna od kraljica ne može da napadne?

Rješenja mozgalice iz prethodnog broja:

Problem je rješiv jer postoje 24 moguća scenarija (12 novčića, od kojih svaki može biti teži ili lakši), a tri mjerenja na vagama daju 27 mogućih ishoda (svako mjerenje ima tri rezultata: lijeva strana teža, desna strana teža ili izjednačeno), što je dovoljno da se razlikuje svih 24 mogućnosti.

Standardno rješenje podrazumjeva sistematski pristup:

Prvo mjerenje: Izmjerite četiri novčića protiv druga četiri novčića. Ako su izjednačeni, lažni je među preostala četiri. Pređite na mjerenje tri od ovih u odnosu na tri poznata autentična novčića. Ako se ne izjednače, falsifikat je među osam izvaganih kovanica. Smjernica neravnoteže vam govori koja grupa (lijeva ili desna) sadrži potencijalno teži ili lakši novčić, a četiri neodmjerena su originalna.

Drugo mjerenje: Na osnovu prvog rezultata, rasporedite drugo mjerenje kako biste suzili mogućnosti na tri ili manje novčića, istovremeno prikupljajući informacije o tome da li je falsifikat vjerovatno teži ili lakši. Na primjer, ako je prvo mjerenje bilo neuravnoteženo, uobičajena strategija je da se neki novčići prebace sa jedne strane na drugu, neki ostave na istoj strani, a neki zamijene poznatim pravim novčićima.

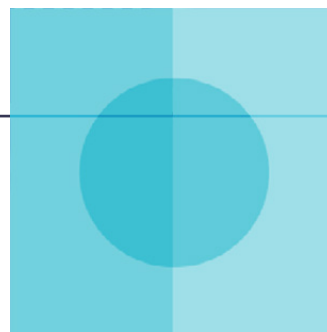
Treće mjerenje: Koristite informacije iz prva dva mjerenja da biste izvršili konačno mjerenje koje definitivno identifikuje lažni novčić i njegovu težinu u odnosu na ostale. Na primjer, ako su samo dva novčića ostala kao osumnjičeni i znate da je falsifikat teži, izmerite jedan u odnosu na pravi novčić; ako je teži, to je falsifikat, inače je drugi.

Rješenje se zasniva na činjenici da svako mjerenje mora biti dizajnirano tako da preostale mogućnosti podijeli na tri grupe što je moguće ravnomjernije, obezbeđujući da ishod svakog mjerenja pruži maksimalne informacije.

Proces se može formalizovati korišćenjem trojnog (baza-3) sistema kodiranja gdje se svakoj kovanici dodeljuje jedinstvena sekvenca od tri simbola (L, D ili B za lijevo, desno ili uravnoteženo), a sekvenca rezultata sa tri mjerenja direktno identifikuje falsifikovanu kovanicu i njenu težinu.

IOANNA SKEMPRI

KAKO SE KAŽE?

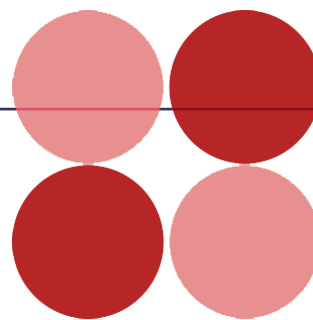

U ovom broju Biltena podijeliću sa vama tačan naziv onoga što mnoge djevojke nose oko članka na nozi, a što uglavnom nazivamo nanogicom. Iskrena da budem, ni ja nisam znala do prije dva dana, dok mi prijatelj, kog jako često urnišem gramatičkim i lingvističkim temama, nije rekao. Zapravo, ne, nije mi odmah rekao, nego me je pitao kako mislim da se taj predmet zove, računajući da će konačno dobiti svojih pet minuta slave. I dobro je računao. Sumnjičavo sam odgovorila: „Nanogica“ iako sam znala da to ne može biti tačno, čim me pita. Onda sam se ispravila: „Nanožica“ što mu je pet minuta slave povećalo na minimum pola sata, jer, stvarno... NANOŽICA?! No, da ne dužim. Vrlo je logično, ali niko o tome ne razmišlja: Ako je ruka-narukvica, potpuno je normalno da je noga-nanogvica. A vi sad trk pa me provjerite.

TRIPO VUKOVIĆ

DA LI STE ZNALI?

Godine 1955. švedski mornar Åke Viking poslao je poruku u boci "Nekome lijepom i dalekom" koja je stigla do tada petnaestogodišnje Sicilijanke po imenu Paolina, što je pokrenulo prepisku koja je kulminirala njihovim vjenčanjem 1958. godine.

Afera je privukla toliku pažnju da je 4.000 ljudi slavilo njihovo vjenčanje.

Paolina i Åke ostali su u braku sve do Åkeove smrti 2001. godine.

INFO ZA NOVE > ČLANOVE

Poštovani članovi,

Godišnja članarina za 2025. godinu iznosi 30 eura.

Novim članovima članarina za tekuću godinu je besplatna, dok za stare članove važe sljedeći popusti:

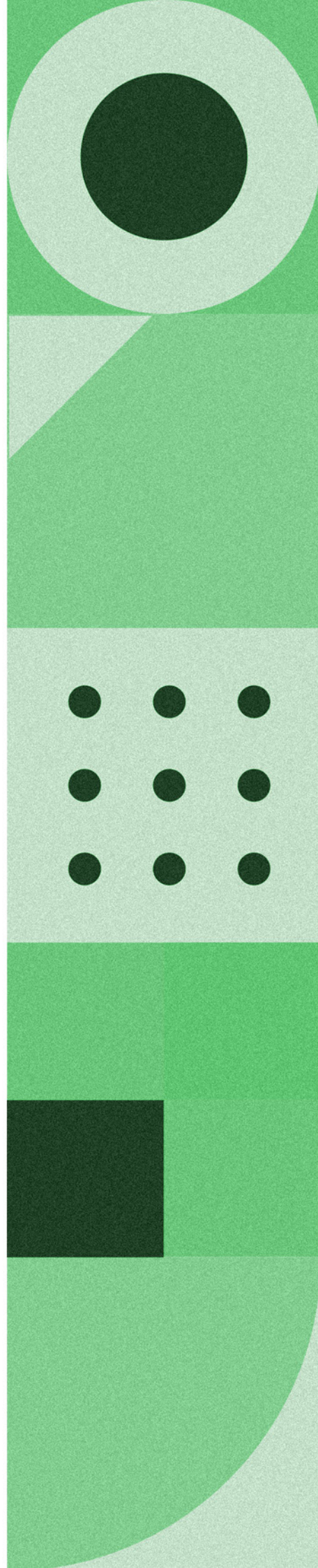
- 25% za sve uplate do 31. januara,
- 25% za više članova iz jedne porodice,
- 25% za mlađe od 29 godina i starije od 60 godina.

Važno je napomenuti da se popusti mogu obračunati najviše po dva osnova, što znači da je 50% maksimalni popust koji član može ostvariti.

Članarinu možete platiti kod blagajnika Mense, ili uplatom na žiro-račun Mense Crne Gore 520-14442-11 (Hipotekarna banka).

Kada uplatite članarinu potrebno je da, ukoliko to niste ranije uradili (radi izrade nove baze članova), popunite naš online [Upitnik](#).

Predsjedništvo

*Ono što može biti uništeno istinom, treba i da
bude uništeno.*

P. C. Hodgell

Durmitor, Uhana Sova